

El cogito

Atès que llavors tan sols desitjava dedicar-me a la recerca de la veritat, creia que calia (...) rebutjar com a absolutament fals tot allò en què pogués imaginar el més petit dubte, per tal de veure si, després d'això, restava alguna cosa en la meva creença que fos enterament indubtable.

Així, com que els nostres sentits més d'una vegada ens enganyen, vaig voler suposar que no hi havia cap cosa que fos tal com ells en la fan imaginar. I, com que hi ha homes que s'equivoquen quan raonen, fins i tot respecte de les qüestions més simples de geometria— i hi estableixen paral·logismes—, creient que estava exposat a equivocar-me com qualsevol altre, vaig rebutjar com a falses totes les raons que abans havia pres com a demostracions. I, finalment, considerant que tots els pensaments que tenim quan estem desperts els podem també tenir quan dormim, sense que n'hi hagi cap que sigui vertader, vaig resoldre de fingir que totes les coses que fins aleshores havien entrat al meu esperit no eren més vertaderes que les il·lusions dels meus somnis(...). Però immediatament després vaig copsar que, mentre volia pensar així, que tot era fals, calia necessàriament que jo, que ho pensava, fos alguna cosa. I advertint que aquesta veritat: Penso, doncs existeixo (*cogito, ergo sum*; *Je pense, donc je suis*) era tan ferma i tan segura que totes les suposicions més extravagants dels escèptics no eren capaces de fer-la trontollar, vaig creure que sense escrúpols la podia acollir com a primer principi de la filosofia que cercava.

Descartes, *Discurs del mètode*, IV.

INTRODUCCIÓ

L'estudi que a continuació presentem, pertany a l'obra del filòsof Descartes *Discurs del mètode*, IV.

Aquest filòsof va estudiar a *La fleche* escola inspirada en Sant Tomàs i Aristòtil tot i que es quedà decebut perquè no li van ensenyar tot el que ell esperava i per aquest motiu es va allistar a l'exèrcit que li va permetre meditar durant 20 anys.

També cal afegir que Descartes és un filòsof racionalista, es a dir, que busca una veritat (que creu amb seguretat que trobarà) a través d'un mètode on es pren com a model la ciència moderna pròpia de l'època en que va viure (s. XVII) caracteritzada per ser una època on imperava una *crisi de valors*, un *trencament de l'equilibri emocional* i una necessitat de l'ésser humà per fer menys dur el turment que estava generalitzat: *la fugacitat de la vida*.

ANÀLISI/RESUM

-

En aquest apartat de l'estudi, cal seguir un ordre definit tot i que no està establert per ningú. Així que nosaltres dividirem el text per idees introduïdes o teories.

Ja en la primera línia, Descartes menciona *recerca de la veritat*, afirmació important perquè reflexa l'objectiu del filòsof en el seu mètode. Dita veritat la buscarà en les matemàtiques creant un mètode deductiu i racional.

Abans d'analitzar el mètode, cal preguntar-se perquè es basa en les matemàtiques. La resposta és la següent:

En l'obra del filòsof anomenada *Les meditacions*, Descartes proposa *dubtar* de tot presentant dos arguments:

1) el dels *sentits* o de la *bogeria*.

Argument que és *descartat* en reflexionar i afirmar que no és vàlid perquè només una persona boja és capaç de no dubtar de res.

2) el dels *somnis*.

Amb aquest argument arriba a la conclusió que de l'única cosa de la que no es pot dubtar són de les *matemàtiques* perquè en somnis són iguals que en la realitat, ja que tant somniant com despert, per exemple, $2+2=4$.

Rere aquests dos arguments, el filòsof crea l'anomenat *geni maligne* ja que si dubtem és perquè pensem.

Per aquest motiu el filòsof es decanta a trobar la raó basant-se en les matemàtiques com a única possibilitat per cercar la veritat.

Així doncs, seguint amb l'estudi sobre el mètode de Descartes, cal dir que ell creia que la *veritat* que es buscava tenia que reunir uns *requisits* molt clars com: ser **clara, distinta, simple, evident, indubtable i innata**.

De tots ells, l'únic que creiem que pot induir al dubte és el de **innat** que és sinònim a que ha de ser-hi des de que es neix, pel que es pot creure que la veritat cartesiana té a veure amb l'essència de les coses (el que fa que una cosa sigui com és).

Amb la reflexió feta fins aquest punt de l'estudi, es pot veure i entendre força clar la següent afirmació que Descartes fa a la línia 5 quan diu **els nostres sentits més d'una vegada ens enganyen**.

Si parem atenció en aquesta frase, trobem una clara crítica als empiristes, un grup filosòfic que creia que la veritat només es podia trobar a través de l'experiència i mitjançant entre d'altres coses els sentits. Alguns filòsofs importants d'aquesta corrent foren: Locke, Berkley i Bacon).

Donat que aquestes incisions poden induir a confusions, presentem el següent quadre.

Filòsofs

Escèptics Dogmàtics

No creuen que creuen amb cer-

Trobaran la veritat. tesa que trobaran

la veritat.

Racionalistes Empiristes

A través d'un mètode busquen la veritat

trobaran la veritat. amb l'experiència.

Si continuem tractant el mètode de Descartes, arribem al punt en que el filòsof afirma que l'única veritat existent és *Déu*, ja que reuneix els requisits de les idees, abans esposats. Arribat a aquest punt, Descartes argumenta que donat que existeixen dos tipus de substàncies: **finites** (que necessiten d'un **suport** per existir i que tenen un principi i un **fi**) i **infinites** (que seria **Déu**) la idea de finit li deu haver posat al cap un ser superior i infinit, concepte també introduït per aquest ésser al que anomenarà *Déu* i que té el poder de fer existir i **donar moviment** a les coses (l'últim concepte exposat el trobem en la **teoria del causant del moviment**).

Per últim, és necessari mencionar el procés que, segons descartes, era l'adient per trobar la veritat. Aquest procés és el següent:

- ø **Evidencia**: buscar el que és clar i diferent.
- ø **Anàlisi**: divisió en parts del problema amb l'objectiu de facilitar l'anàlisi del tot.
- ø **Síntesi**: consisteix en ajuntar les conclusions de les parts que formen el tot.
- ø **L'enumeració o comprovació**: revisar tot el procés.

Com a últim a destacar d'aquest fragment, cal tractar el concepte d'esperit que trobem a la línia 14 havien entrat al meu esperit.

Arribats a aquest punt del comentari, cal parlar d'un dualisme cartesià, si bé no s'assembla o no es pot confondre amb el de Plató.

Segons Descartes, tot ésser humà està format per un dualisme entre *ànima i cos*. Ambdues parts el filòsof les tracta de substància, fet pel qual les caracteritza amb un **mètode**(que és tot el que dona Déu), **atribut**(essència que en el cas del cos és l'extensió o ocupació d'un buit i en el cas de l'ànima és l'acció de pensar que, d'altra banda és l'única manera de poder esbrinar la veritat, ja que l'home per tindre consciència sobre el coneixement ha de fomentar el pensament) i d'alguns **modes**(que són les formes concretes que una figura o substància pot adoptar). Així doncs, és clar pensar que ambdues parts són finites (diferència amb plató que pensava que l'ànima era immortal).

Amb l'argument exposat, queda explicada les teories sobre l'ésser humà i el concepte de substància cartesià.

Com a conclusió a aquesta part de l'estudi, trobem que tot el fragment que se'ns presenta, tracta sobre l'home, la substància i el mètode de Descartes.

Comentari

-

-

En aquesta part del comentari, tractarem les influències d'altres filòsofs en descartes i les semblances i diferències entre ells.

Per començar, cal dir que de **Parmènides** la influència que rep s'evidencia quan ambdós afirmen que el problema en el coneixement és que els **sentits són enganyosos** i quan **neguen l'existència del buit** (teoria exposada per Demòcrit filòsof presocràtic).

Un semblança amb un altre filòsof, és amb **Plató** i les seves teories del **dualisme** en els éssers humans. Cal dir però, que la *diferència* bàsica entre les dues teories és que mentre *Plató fa l'ànima immortal*, *Descartes* la tracta de *substància finita* amb l'atribut del pensament i la ignorància de la seva unió amb el cos, va ser un punt feble que va ajudar a incrementar les desconfiances sobre aquesta teoria.

Respecte a la omnipotència de Déu sobretot i, el tracte de superior que rep sobre els humans que són tractats com a titelles, fa que es noti la presència d'Austí d'Hipona ja que ambdós porten a l'extrem les seves creences religioses.

Ara, ja podem passar a l'últim apartat d'aquest estudi: les conclusions.

Conclusions

-

Com a resum de tot l'estudi realitzat, cal remarcar el fet que el text exposat sobre Descartes tracta bàsicament sobre l'ésser humà, la substància i el mètode cartesià, tot i que indirectament es reflexen moltes altres teories i influències d'altres filòsofs, que amb les seves pròpies ajudaren a Descartes a crear noves teories.

D'altra banda i centrant-nos específicament en l'autor, cal dir que se'l considera un filòsof clàssic perquè té com a claus dels seus estudis l'ordre, la mesura, la claretat i la distinció que són qualitats sempre fidels als seus raonaments i que li reportaren tant d'èxit i fama.